

EEN ONBEKENDE HISTORISCHE PLEK TE ACHTERBERG ?

Elders in dit nummer is ruim aandacht besteed aan het middeleeuwse goed Stuvenes(t). In de middeleeuwen besloeg Stuvenes(t) 16 morgen en steeds werd vermeld in de archieven dat het gelegen was "op Velderbroek".

Als we de hedendaagse topografische kaarten van Achterberg bestuderen, dan ligt Stuivenest in "De Kampen" en wordt als "Velderbroek" het gebied links en rechts van de Friesesteeg, vlakbij de Maatsteeg aangemerkt. Mogelijk is de veldnaamgeving te Achterberg in latere tijd veranderd.

In 1494 wordt Stuvenest als volgt gesitueerd:

"een huysinge hofsteden erve ende landt hoge ende laghe wilt ende tam te velde dat Wilhem van Hoeven in pacht sit daer boven naest leyt svriesensteghe beneden een hoeff lants bruyct Jan van Meerten noch die voorsz hoeff lants naest den voorsz huys Stuvenest gelegen soit Jan van Meerten bruijct"

Het vaak tesamen met Stuvenest genoemde goed Dolre is in 1494 gelegen "bij den predicxstoell bij der Horst soit Aernt Geritsz in pacht sit". Deze "predicxstoell" was waarschijnlijk in de middeleeuwen een plek waar men stopte om te preken tijdens de St. Cuneraprocessies.

Boven de Friesesteeg heeft zich altijd een verhoging in het landschap bevonden (veklaart dit de naam "Stuve nes"?) met daar op ondermeer een maisakkertje. Vlak bij de Maatsteeg bevond zich een heuvel, die enkele jaren geleden grotendeels afgegraven is, omdat de verhoging in het terrein waarschijnlijk lastig was voor het gebruik als grasland.

Edwin van Hagen, die op het afgraven van deze heuvel werd geattendeerd, vond ter plaatse onder andere enkele prehistorische stenen wektuigjes. Het betreft hier dus een zeer oude verhoging in het Rhenense veengebied, waarop mogelijk prehistorische bewoning is geweest.

Haast was deze zaak weer vergeten, totdat in een akte van 1434 de volgende passage werd aangetroffen: "item nog een stuck lants gehieten proceshovell, dair oeswert naest gelegen is die svriesensteghe midwert die weer van oestbroeck".

Waarschijnlijk is deze "proceshovell" een andere plaats dan genoemde "predicxstoell", desalniettemin hebben (hadden) we hier te maken met een historische plaats, waar mogelijk rechtgesproken werd of mensen terechtgesteld werden in de jurisdictie van kasteel De Horst of de Dijkgeburen.

De vraag is of hiermee een (bekend?) historisch monument verdwenen is; als dit zo is, dan is het jammer dat er geen professioneel archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden tijdens het afgraven van deze heuvel. Het gebied is inmiddels al weer begroeid met gras. Mogelijk is nog na te gaan waar de afgehaalde aarde naar toe gebracht is.

Ook dit is weer een voorbeeld van hoe belangrijk het is voorzichtig om te gaan met de gebieden te Achterberg, vooral bij de Dijk en Friesesteeg, en tussen Rhenen en Elst langs de Rijn en hier niet zomaar de spade of bulldozer in te (laten zetten), zonder de R.O.B. hiervan in kennis te stellen. Veel informatie over de geschiedenis van Rhenen, Achterberg en Remmerden dreigt hiermee onnodig verloren te gaan.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

1. Cartularium van het Agnietenconvent te Rhenen van begin 16e eeuw met latere bijvoegselen (in vroeg Gotische omslag), folio's 13 en 166 vs, Archief Kleine Kapittelen & Kloosters No 1224, A.R.A. te Utrecht.
2. Dr. H.P. Deys, Het Cunerafeest in Rhenen in 1571, Oud Rhenen 6e jaargang No 2, juni 1987.
3. Prof. Dr. W. van Iterson, De Stad Rhenen (Assen 1960).
4. Kaart met aangegeven Archeologische Monumenten in de Provincie Utrecht, Uitgave van de R.O.B., september 1987.

A.J. de Jong.